

Tjänsteskrivelse

Handläggare
Lars Lodin
Tfn 026-17 29 90
lars.lodin@gavle.se

Utbildningsdepartementet
Dnr U2020/06271

Betänkandet SOU 2020:66 Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för elever med svenska som andraspråk

Gävle kommun lämnar härmed yttrande till Utbildningsdepartementet avseende ovanstående betänkande. Beslut om yttrande fattas av kontorschef enligt delegation från Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden i Gävle kommun.

Yttrande

Styrning och ansvarsfördelning

Gävle kommun (GK) ser att det är av stor vikt att SFI ger nya personer i Sverige en grundläggande basplatta i kunskap och förmåga i det svenska språket. Denna språkliga bas utgör en grund för personerna att komma in i samhälls- och arbetslivet i Sverige. När basplattan i svenska-kunskaper är nådd är nästa steg att vidareutveckla språkförmågan genom stärkande och tränande insatser i arbete, utbildning eller arbetsmarknadsinsatser.

KSA - ett kommunalt språkansvar - är en god idé. Detta kan vara en stor möjlighet till att få en ökad genomströmning av elever men också en tydlig uppföljning av avbrutna studier. Möjligen kan det bli något ojämnt om tanken är att man ingår i KSA under de första fyra åren. Många kvinnor gör uppehåll för barnafödande när de nyligen startat sin utbildning och blir ibland borta från studier under en tvåårsperiod eller mer. Detta trots att kvällskurser och flexibla kurser finns att ta del av. Vi ser också att det kan bli resurskrävande för kommunen med detta ansvar.

GK har under senare år upprättat ett fungerande samarbete mellan kommunens vuxenutbildningsverksamhet, arbetsmarknadsverksamhet (Arbetsmarknad och stöd) och Arbetsförmedlingen. Samarbetet har inneburit att många individer på SFI har kunnat kombinera studier med subventionerade anställningar och praktikplatser. Vi delar då betänkandets problematisering om även fristående

skolor blir aktörer i detta arbete när det gäller sammanhållen studieplanering. Det kan bli en utmaning med ett övergripande kommunalt språkansvar om det finns flera olika anordnare och enskilda huvudmän.

GK delar också SKR:s syn på bristerna i utredningens konsekvensanalys gällande vilka effekter i form av kostnader som utredningens förslag skulle medföra för kommunen. Vi delar även SKR:s beskrivning av bristerna i utredningen avseende hur KSA och funktionen för uppföljning och samordning förhåller sig till befintliga system gällande ansvar för nyanländas insatser.

Vägledning och studieplanering

Det är värdefullt och bra att tydliggöra och synliggöra elevernas progression och vilka steg varje elev behöver ta för att gå mot målet att klara sina studier. Något som garanteras om en individuell progressionsplanering ingår i den individuella studieplanen, som betänkandet föreslår.

GK instämmer i den problematik betänkandet lyfter fram när det gäller vägledning och studieplanering. De många valmöjligheter som finns kräver en valkompetens hos eleven vilket inte alla har och därför bör sådana orienteringskurser kunna anordnas på modersmål – möjligen innan påbörjade SFI-studier. Det är viktigt att det nationellt trycks på lärares ansvar att också arbeta med ISP:en. Med den individuella progressionsplaneringen som utredningen föreslår blir detta tydligare. Eleven vill inte alltid ha sin ISP då hen inte vet vad hen ska ha den till. Vidare bedöms studievägledning enklare att ge om det finns fastställda kurstider då eleven också tydligare kan ha en planering och en tidsplan för sina mål. Möjligen nås då en större förståelse för ISP:en och IPP:n. De båda delarna ger också läraren större möjlighet att arbeta individanpassat. Förslaget om att den individuella studieplanen ska följa eleven vid byte av huvudman ser vi som ytterst viktigt då detta förenklar och förhoppningsvis ökar genomströmningen inom SFI.

Ett nationellt grepp kring validering bör tas. De mindre kommunerna upplever stora problem när det gäller det här. Regional samverkan kring detta behöver också finnas.

Fastställd kurstid och verksamhetspoäng i SFI

GK delar SKR:s synpunkter gällande fördelarna med att sätta begränsade tidsramar för respektive kursnivå. Det gäller sålunda även att öka möjligheterna att utforma studierna så att varje elev kan nå fram till kunskapskraven för respektive nivå. Att räkna verksamhetspoäng istället för timmar underlättar också och ger en tydlighet kring hur omfattningen av SFI ska tolkas – heltid är 20 verksamhetspoäng.

När det gäller de två olika alternativen för kurstid föredrar GK alternativ B då det inte är lika styrt mot enskild kurs utan på SFI-tiden som helhet. De olika poängen som föreslås för respektive kurs anser vi vara något snedfördelad. Kurs 1B tar, utifrån vår erfarenhet, vanligtvis betydligt längre tid än kurs 2B då många preliterata befinner sig i 1B och där den funktionella litteraciteten som krävs för att nå kunskapskraven tar betydligt längre tid att uppnå. Betänkandet lyfter också fram att ”den kurs som eleverna går flest timmar i för att uppnå betyg är SFI kurs 1B” (s.299) vilket gör timfördelningen än svårare att se som rimlig. Vidare anser vi att, utifrån det tidförslag som ges, det blir väldigt svårt för en studieväg 1-elev att nå hela vägen till D-kursen. Använder man sig av alternativ B får eleven möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utan att ”tiden på kursen” överskrids alltför mycket. Med fyra år som maxtid på SFI ser vi att väldigt få elever från studieväg 1 kommer att ta sig hela vägen. När det gäller alternativ A så finns en oro att förslaget på antal timmar/poäng för studieväg 1C, 1D och 2D är alldeles för få. Precis som betänkandet anger har inte dessa kurser givits under så lång tid (s.235). Vår erfarenhet är att kurs 1D oftast tar betydligt längre tid än både 1B och 1C.

Digitala studieformer

GK håller med om de utmaningar som betänkandet lyfter fram när det gäller distansutbildning inom SFI. Distansutbildning bör endast vara ett alternativ om eleven verkligen inte kan delta vid dagkurser, kvällskurser eller flexibla studier (med kombinerade distans- och närstudier) – åtminstone under de två första åren. Det behövs en kontinuitet i studierna till en början vilket möjligen inte alltid blir fallet med distansutbildning. Alla elever har heller inte förutsättningar för att klara av en distansutbildning. En kvalitetsgranskning av distansundervisning inom SFI vore önskvärt.

Mer jämställda villkor genom vuxenutbildning

Den kortsiktiga studiefinansieringen ställer till det för många och många män (framförallt) avbryter studierna för korta arbeten och återvänder sedan till SFI gång på gång. SFI-deltagare oroar sig ofta för ekonomin och fokus på inläringen blir sämre. Fler möjligheter till validering av traditionellt kvinnliga yrken efterfrågas – förslagsvis på nationell nivå.

Kompetens

SFI-lärare i likhet med andra lärare behöver kontinuerligt utveckla sin kompetens utifrån ny forskning och beprövad erfarenhet. Det är dock svårt att hitta relevanta utbildningar. När det handlar om kompetensutveckling gällande nyanlända har det främst varit riktat till lärare som arbetar med nyanlända barn och vuxna. Nu finns hopp om förändring i och med betänkandets förslag om riktade insatser gällande kompetensförstärkning för lärare inom

vuxenutbildningen. Tidigare har man fått leta och förhoppningsvis hittat insatser. Det blir mer likvärdigt om det lyfts fram tydligare var man kan hitta moduler och material för riktad kompetensutveckling specifikt mot SFI. Det blir även lättare för förstelärare som eventuellt får tydligare uppdrag att arbeta kollegialt med.

Obligatorisk kartläggning av litteracitet hos nya elever ser vi positivt på. Även förslaget kring "Bygga svenska" ser vi som positivt för elev och verksamhet. Vissa svårigheter kan vi dock se då det idag ofta saknas kontinuitet inom sfi. Elever kommer och går i grupperna. En och samma lärare följer inte alltid eleven någon längre tid och då kan det vara svårt att få syn på elevens progression. Det finns idag många aktörer kring eleverna. Plötsligt ska en elev göra något annat en tid istället för SFI och påbörjat arbete i Bygga svenska materialet kan kännas lönlöst när eleven plötsligt försvinner ur gruppen. Fokus på att avsluta sfi de första fyra åren känns som en nödvändighet för läraren för att kunna planera och bedöma elevens progression. Annars blir det splittrat och svårt både för lärare och elev.

Sammantaget kan man verkligen konstatera att *Lärare i Komvux arbetar i ett sammanhang med till stor del annorlunda villkor och förutsättningar än lärare som arbetar inom grund- eller gymnasieskolan* (s 343).

Sammanfattning

Förslagen i betänkandet är i sin helhet genomtänkta och torde bidra till en större likvärdighet över hela landet. Ett tydligare regelverk skapar mindre utrymme för egna tolkningar. Med fokus på SFI och tillägnandet av språket till en början (4 år) bör en högre kvalitet kunna uppnås då språkinläringen inte avbryts för andra kortsiktiga insatser. Verksamheten blir lättare att planera och individerna får en större tydlighet i vad som förväntas av dem. Vi välkomnar även att intag en gång i månaden kan vara att betrakta som kontinuerligt. Det skapar möjlighet till stabilitet, bättre studiero och större möjlighet för lärare att individanpassa – då det inte blir samma rörelse i grupperna hela tiden. Det ökar också möjligheten för lärare att uppmärksamma elever i behov av extra anpassningar. Utbildningsinsatser och andra resurskrävande delar som ges förslag på måste utgå från statlig finansiering annars kommer det att riskera den så viktiga likvärdigheten och bli en stor ekonomisk belastning för kommunen.

Lars Lodin
Kontorschef Förebyggande och kompetens
Välfärd Gävle

Gävle kommun har anmodats svara på remiss från Utbildningsdepartementet avseende Betänkandet SOU 2020:66 Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för elever med svenska som andraspråk.

Handläggare i ärendet har varit Lars Lodin, Malin Nordqvist samt Göran Herdin. Beslutet fattas på delegation och underställs arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden vid sammanträdet den 28 april.